

PRZEMIANY POLITYCZNE WE FRANCJI 1815 – 1870

1. Francja 1815 – 1830 – monarchia konstytucyjna

a) rządy Ludwika XVIII Burbona (1815 – 1824)

Po stu dniach Napoleona podpisano II pokój paryski. Holandia, Prusy i Bawaria uzyskały drobne korekty granicy na swa korzyść, a król Sardynii odzyskał Sabaudię. Francja miała zapłacić 700 mln franków kontrybucji i zgodzić się na okupację swoich twierdz na północnym – wschodzie oraz pokryć koszty tej okupacji. Zakończyła się ona w 1818 r. Wówczas Francja została włączona do „koncertu mocarstw”.

Ludwik XVIII ogłosił Kartę konstytucyjną gwarantowała podstawowe zdobycze rewolucji francuskiej:

- zachowano Kodeks Napoleona – równość obywateli wobec prawa, swoboda wyznania i sumienia
- zatwierdzono nabytki ziemi z czasów rewolucji – Kościół ani arystokracja nie odzyskali ziemi, która im skonfiskowano
- zachowano strukturę administracji dawnego Cesarstwa
- utworzono dwuizbowy parlament (Izba Parów i Izba Deputowanych); wprowadzono jednak wysoki cenzus majątkowy i wysoki cenzus wieku, skutkiem czego tylko znikoma część społeczeństwa miała prawa polityczne – prawa polityczne w 1817 r. zagwarantowano wszystkim, którzy ukończyli 30 lat i płacili więcej niż 300 franków podatków bezpośrednich (około 90 tys. osób z 30 mln narodu). Bierne prawo wyborcze przysługiwało jeszcze bogatszym – musieli płacić 1000 franków podatków bezpośrednich i mieć ukończone 40 lat (około 16 tys. obywateli)

Rządy Ludwika XVIII były wynikiem kompromisu.

b) rządy Karola X (1824 – 1830)

Karol X był zwolennikiem monarchii absolutnej i dążył do przywrócenia ancien regimée`u sprzed rewolucji.

- szusnął 150 generałów napoleońskich
- chciał by dawni imigranci odzyskali swoje majątki ziemskie. W tym celu uchwalono dla nich odszkodowania w wysokości 1 mld franków
- umocnił pozycję Kościoła katolickiego i wprowadził karę śmierci za świętokradztwo
- rozwiązano Gwardię Narodową – 1827
- wydawał dekrety z pominięciem parlamentu
- 1830 – król rozwiązał Izbę Deputowanych, z którą nie mógł się porozumieć
- wprowadził cenzurę rewolucyjną
- wprowadził nowe prawo wyborcze, które gwarantowało prawa polityczne właściwie tylko wielkim właścicielom ziemskim z pominięciem burżuazji

c) 27 – 29 lipca 1830 r. – rewolucja lipcowa w Paryżu

Na czele rewolucji stanął La Fayette. Przywrócono Gwardię Narodową i ogłoszono suwerenność ludu. Zmuszono Karola X do abdykacji. a tron przekazano Ludwikowi Filipowi Orleańskiemu, który zobowiązał się przestrzegać zmodyfikowanej Karty konstytucyjnej.

2. Francja 1830 – 1848 – rządy Ludwika Filipa – „mieszczkańskiego króla”

a) Karta konstytucyjna z 1830 r. była rodzajem umowy króla z ludem:

- Ludwik Filip przyjął tytuł „króla Francuzów z łaski bożej i woli narodu”
- nie mówiono o poddanych króla ale o obywatelach
- przywrócono trójkolorowy sztandar na miejsce białego sztandaru królewskiego z liliami
- katolicyzm przestał być religią państwową a stał się religią większości Francuzów
- rozszerzono prawa parlamentu
- zapewniono wolność prasy

- obniżono granice wieku w prawie wyborczym – czynne prawo wyborcze od 25 roku życia, a bierne od 30 zachowano jednak wysoki cenzus majątkowy – prawa polityczne posiadali tylko bogaci

b) opozycja wobec Ludwika Filipa

- obóz liberalny – średnia i drobna burżuazja. Żądał obniżenia cenzusu majątkowego, rozszerzenia praw wyborczych na średnią i drobną burżuazję (do tej pory prawa wyborcze przysługiwały 200 000 obywateli), aktywniejszego poparcia dla ruchów wyzwoleniczych
- republikanie – drobna burżuazja i robotnicy. Rosło niezadowolenie robotników z sytuacji życiowej. Wybuchły powstania robotnicze w Lyonie i w Paryżu. Żądali powszechnego prawa wyborczego i zakładania państwowych przedsiębiorstw dla bezrobotnych.
- bonapartyści – pragnęli przekształcenia Francji w mocarstwo. Ich przywódcą był Ludwik Napoleon. Mit Napoleona.

c) rewolucja 1848 r. we Francji

- przyczyny – ograniczony dostęp do władzy dla najbogatszych. Żądano obniżenia cenzusu majątkowego, zakazu łączenia mandatu poselskiego i funkcji publicznych
- kryzys ekonomiczny – niskie zbiory od 1845 r. i zaraza ziemniaczana spowodowały klęskę głodu oraz wzrost cen artykułów rolnych co przyczyniło się do wzrostu niezadowolenia ludności i wzrostu napięcia. Kryzys w rolnictwie spowodował stagnację w handlu co odbiło się na przemyśle -
- 17 tys. osób wzięło udział w bankietach organizowanych od lipca 1847 do lutego 1848 r. – bankiety były sposobem na obchodzenie zakazu organizowania zgromadzeń
- Rząd Tymczasowy proklamował Republikę

3. Francja 1848 – 1852 – II Republika Francuska

a) demokratyczna konstytucja regulowała zasady rządów:

- władzę wykonawczą sprawował prezydent wybierany co 4 lata w wyborach powszechnych, bezpośrednich i tajnych
- władza ustawodawcza spoczywała w rękach jednoizbowego Zgromadzenia wybranego co 3 lata w wyborach powszechnych, równych i tajnych i bezpośrednich. Prawa wyborcze mieli wszyscy mężczyźni bez względu na posiadany majątek – elektorat 9 milionów
- konstytucja zawierała „Deklarację Praw”, w której gwarantowano oprócz podstawowych wolności obywatelskich również prawo do pracy, do nauki i do opieki socjalnej. Głosiła hasła: wolność, równość, braterstwo.

b) wybory do Zgromadzenia wygrali umiarkowani radykałowie; trochę mandatów uzyskali monarchiści, na których zagłosowali ludzie obawiający się radykałów.

c) wybory prezydenckie wygrał Ludwik Napoleon, bratanek Napoleona Bonapartego. Swoje zwycięstwo zawdzięczał legendzie napoleońskiej; miał poparcie armii, chłopów, robotników i częściowo burżuazji.

d) rewolucja czerwcowa:

- robotnicy chcieli poprawy warunków pracy i gwarancji jej posiadania
- burżuazja uważała nierówności społeczne za naturalny skutek procesów ekonomicznych; zdobyła udział we władzy dzięki konstytucji – stłumiła powstanie robotników.
- Republika została skompromitowana w oczach robotników.
- nowego ustroju nie popierała również bogata burżuazja, wysocy urzędnicy państwowi, arystokracja, oficerowie

e) przyczyny upadku II Republiki:

- brak stabilizacji politycznej i społecznej dla wielu
- idea restytucji monarchii Burbonów nie była popularna; dużo większe poparcie mieli bonapartyści

e) W 1851 r. Ludwik Napoleon przedłużył swoją kadencję na 10 lat wykorzystując do tego plebiscyt mit napoleoński. Miał poparcie armii, chłopów, robotników i burżuazji. W grudniu 1852 r. zniósł republikę przyjął tytuł „cesarza Francuzów” tak jak jego wuj – został Napoleonem III. Proklamowano powstanie II Cesarstwa.

4. Francja 1852 – 1870 – II Cesarstwo – rządy Napoleona III

a) polityka wewnętrzna:

- konstytucja z 1852 r. – wprowadzała powszechne prawo wyborcze. Duże uprawnienia miał cesarz, który jako jedyny posiadał inicjatywę ustawodawczą i mógł odrzucić decyzje parlamentu odwołując się do plebiscytu
- rozwijał się wielki przemysł i banki, dzięki stabilizacji społecznej,
- cesarz patronował rozwojowi transportu (budowa ulic, dróg, kolei),
- przebudowano Paryż, który miał być wizytówka nowego mocarstwa,
- na olbrzymią skalę prowadzono roboty publiczne, które dawały pracę rzeszom robotników,
- rozbudowano sieć szkół państwowych umożliwiając bezpłatną naukę ok. połowie uczniów
- Napoleon III zawarł porozumienie z Kościołem katolickim – zezwolił na powstawanie szkół wyznaniowych. Stosunki z Kościołem popsuły się po ingerencji Francji w sytuację polityczną na Płw. Apenińskim (zjednoczenie Włoch),
- nie istniała wolność prasy, która była kontrolowana przez państwo,
- Napoleonowi III podlegała bardzo sprawna policja i doskonała administracja

b) polityka zagraniczna:

▪ udział Francji w wojnie krymskiej 1853 – 1856

Napoleon III chciał umocnić pozycję polityczną Francji i zaznaczyć jej mocarstwowy charakter. Miała temu służyć jego mocarstwowa polityka. W 1853 r. car rosyjski Mikołaj I wypowiedział wojnę Turcji, chcąc zagarnąć cieśniny czarnomorskie Bosfor i Dardanele, Napoleon III utworzył koalicję antyrosyjską, w skład której weszły Francja, Wielka Brytania, Królestwo Sardynii oraz Turcja. Wojna zakończył się klęską Rosji i podpisaniem pokoju w Paryżu, co było sukcesem dyplomatycznym Francji. Na mocy tego pokoju Rosja zrzekła się zdobyczy na Kaukazie i protektoratu nad księstwami naddunajskimi – Mołdawią i Wołoszczyzną oraz zobowiązała się respektować neutralność Morza Czarnego, a także rozwiązać swą flotę czarnomorską. Francja nie uzyskała żadnych, doraźnych korzyści. Wynik wojny był jednak wyraźnym sukcesem Francji i końcem Świętego Przymierza – Austria nie poparła w konflikcie Rosji

▪ polityka włoska Francji

Napoleon III wmieszał się w sytuację polityczną na Płw. Apenińskim. Zamierzał zneutralizować wpływy Habsburgów i zastąpić je wpływami Francji. Skorzystał z okazji jaką dawała polityka Królestwa Sardynii, pragnącego zjednoczyć Włochy. Napoleon III zawarł z Sardenią układ w 1859 r. , w którym zobowiązał się pomóc w wojnie z Cesarstwem Austriackim o Lombardię i Wenecję. Wojna wybuchła w 1859 r. i zakończyła się częściowym sukcesem – Królestwo Sardynii uzyskało Lombardię jednak Wenecja pozostała przy Cesarstwie Austriackim. W zamian za pomoc Francja uzyskała Sabaudię i Niceę. Ze względu na zjednoczenie Włoch plany Hegemonii Francji we Włoszech nie powiodły się. Napoleon III zepsuł sobie stosunki z papieżem.

▪ interwencja w Meksyku 1864 – 1867

Podczas wojny domowej w Meksyku prezydent Benito Juarez przeprowadził liczne reformy. M.in. rząd meksykański zawiesił spłatę długów Francji, Wielkiej Brytanii i Hiszpanii czym zmusił te państwa do zbrojnej interwencji. Napoleon III osadził na tronie meksykańskim księcia habsburskiego Maksymiliana mając nadzieję na przejęcie tego państwa. Interwencja Stanów Zjednoczonych zmusiła Napoleona III do wycofania swych wojsk z Meksyku.

▪ wojna francusko – pruska 1870 – 1871 (*temat Zjednoczenie Niemiec*)

Wojna z Prusami była całkowitą klęską Napoleona III, który został pojmany przez wojska pruskie i pozbawiony tronu przez własny lud. Powstała III Republika.